

KISOKOS

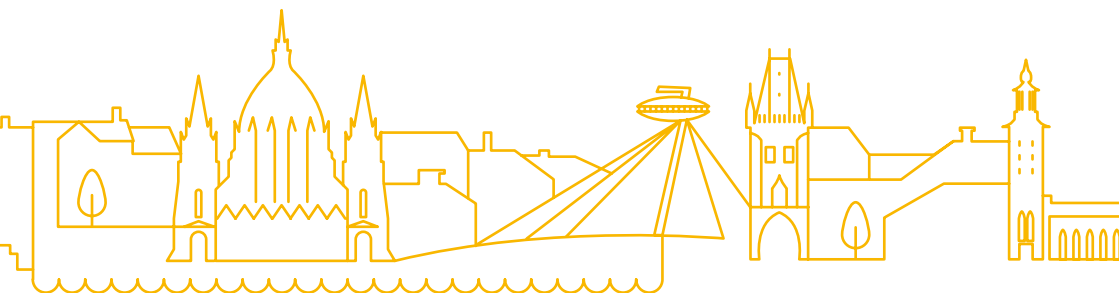
**HATÁR MENTI INGÁZÓ MUNKAVÁLLALÓKNAK
GHID PENTRU LUCRĂTORII TRANSFRONTALIERI
COMMUTERS' GUIDE**

ROMÂNIA

ROMÂNIA

ROMANIA

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

HASZNOS TUDNIVALÓK ROMÁN-MAGYAR HATÁR MENTI INGÁZÓKNAK

Ki számít ingázónak?

Az Európai Unió belüli szabad munkaerő-áramlás lehetővé teszi, hogy a polgárok úgy vállalhassanak egy másik uniós tagállamban munkát, hogy közben megőrzik saját lakóhelyüket. **Az uniós jog értelmében határ menti ingázónak** (más néven *határ menti munkavállalónak*) az a személy minősül, aki másik uniós tagállamban dolgozik, mint ahol él és ahova naponta vagy legalább hetente egyszer visszatér.

Az ingázásnak számos előnye van:

- **Fejleszti a nyelvtudást** – az ingázó a gyakorlatban tudja tökéletesíteni idegen nyelvi ismereteit anélkül, hogy ténylegesen országot kelljen váltania.
- **Több lehetőség** – a szomszéd országban eltérhetnek a piaci viszonyok, ez pedig könnyen előnyhöz juttathatja a munkavállalót.
- **Magasabb bérek** – előfordulhat, hogy a szomszédos országban kedvezőbb béreket talál.
- **Jó referencia** – ha az ingázó mégis úgy dönt, hogy saját hazájában szeretne tovább dolgozni, jó referenciaként szolgál az önéletrajzban az, hogy egy másik uniós tagállamban szerzett tapasztalatot és fejlesztette idegen nyelvi kompetenciáit.

Milyen szabályok vonatkoznak az ingázókra?

Az ingázók speciális helyzetben vannak, hiszen mindkét ország jogszabályai vonatkoznak rájuk, ám ezek nem szabályoznak minden területet. A munkavégzés helye szerinti ország joga szabályozza a foglalkoztatást és a jövedelemadó-fizetést, valamint a szociális biztonsággal kapcsolatos jogok túlnyomó többségét. A lakóhely szerinti ország joga szabályozza a vagyonadót és a többi adónem túlnyomó többségét, illetve a tartózkodással kapcsolatos adminisztratív kötelezettségeket.

Hova fordulhatnak segítségért?

Az Európai Foglalkoztatási Szolgálat egy együttműködési hálózat, amelyet azért hoztak létre, hogy az Európai Unió 28 országán, illetve Svájcban, Izlandon és Norvégián belül elősegítse a munkavállalók szabad áramlását.

Az Európai Foglalkoztatási Szolgálat egy együttműködési hálózat, amelyet azért hoztak létre, hogy az Európai Unió 28 országán, illetve Svájcban, Izlandon és Norvégián belül elősegítse a munkavállalók szabad áramlását. A határ menti területek EURES-tanácsadói speciális információkkal segítik a hozzájuk forduló munkavállalókat. Céljuk, hogy megkönnyítsék a munkaközvetítést, illetve speciális információkkal szolgáljanak a mind munkavállalók mind munkáltatók számára. Amennyiben tanácsra van szüksége az osztrák-magyar határ menti ingázással kapcsolatban, esetleg a külföldi munkavégzést követően, az alábbi oldalakon kaphat segítséget:

EURES Románia: www.eures.anofm.ro

EURES Magyarország: <https://eures.munka.hu>

Általános információk Romániáról

Terület: 238 397 km²
Főváros: Bukarest
Népesség: 20 147 528 fő
Beszélt nyelvek: román (hivatalos), magyar, romani
Fizetőeszköz: román lej

Bankszámla-nyitás

Bankszámlanyitáshoz útlevel vagy személyi igazolvány szükséges.

Jogosítvány, közlekedés

A Magyarországon szerzett gépjárművezetői engedély Romániában is használható.

Sebességkorlátozás:

- max. megengedett sebesség lakott településen belül: 50 km/h
- max. megengedett sebesség lakott településen kívül: 90 km/h; 'E' jelzésű, lakott településen kívüli utakon 100 km/h
- max. megengedett sebesség autópályán: 130 km/h

Határátkelőhelyek Magyarország és Románia között:

Csengersims-Pete, Vállaj-Csanáros, Nyírábrány-Érmihályfalva, Létavértes-Székelyhid, Ártánd-Bors, Méhkerék-Nagyszalonta, Gyula-Gyulavarsánd, Battonya-Tornya, Nagylak-Nagylak, Kiszombor-Nagycsanád, Csanádpalota-Nagylak.

Végzettségek elismertetése

A végzettségek elismertetésével kapcsolatban az európai uniós ENIC/NARIC hálózat nemzeti központjai adnak naprakész tájékoztatást. A nemzeti központok elérhetősége megtalálható a www.enic-naric.net weboldalon.

A szabályozott szakmák esetében minden tagállam saját szabályozás alapján jár el.

Fontosabb telefonszámok

Sürgősségi segélyhívás: 112
Rendőrség: 955
Tűzoltóság: 981
Mentők: 961
Telefonszám-tudakozó: 932

Szabályozott szakmának számít az a hivatás, amelynek gyakorlását egy adott ország, jelen esetben Románia, meghatározott bizonyítvány vagy oklevél által tanúsított képesítés meglétéhez köti. Minden tagállam maga határozza meg, hogy mely szakmákat minősít szabályozottnak. Az Európai Bizottság hivatalos honlapjára feltöltött adatbázisban megtalálható, hogy az egyes uniós tagállamokban mely szakmák számítanak szabályozottnak, és azokat mely hatóságok szabályozzák. Elérhetőség (csak angol nyelvű): https://ec.europa.eu/growth/single-market/services/free-movement-professionals/regulated-professions-database_en

Munkavállalás Romániában

Románia megnyitotta munkaerőpiacát a magyar állampolgárok előtt, így azok szabadon, munkavállalási engedély nélkül vállalhatnak munkát Romániában. Uniós polgárok minden romániai állásra pályázhatnak, és azt be is tölthetik, kivéve az államigazgatás pozícióit, amelyek esetén a román állampolgárság alapkövetelmény. A munkáltatónak a munkavállalót regisztrálnia kell az illetékes foglalkoztatási szolgálatnál, ill. a munkaviszony létesítését a Munkaügyi Felügyelőségnél (Inspectia Muncii) is be kell jelentenie elektronikusan az úgynevezett Revisalba.

Bővebb információ erről az alábbi linken: www.inspectmun.ro

A szakemberhiány Romániában leginkább az informatika ágazatát sújtja. Szintén nagy a kereslet a képzett mérnökszakmák, illetve a szakmunkás állások iránt is. Továbbra is munkaerőhiánnyal küzdenek az alábbi szakmák terén: hegesztő, autószerelő, a CNC-típusú esztergapadon dolgozni tudó forgácsoló szakmunkás, emelőtargoncás.

Az állásajánlatra történő jelentkezés módját a munkáltató az álláshirdetésben tünteti fel. A jelentkezés szerves részét képezi az önéletrajz, esetenként az ajánlólevél. Ezt legtöbb esetben egy személyes interjú követi.

Önéletrajz

A munkakeresés első lépése egy megfelelően összeállított önéletrajz, amelynek célja, hogy az álláskereső egy rövid dokumentumban tüntesse fel mindazt az információt, amely alapján felvételt nyerhet az állásra. Mivel a munkáltatók jellemzően nem töltenek sok időt egy-egy önéletrajz részletes átböngészésével, ajánlott gyorsan átlátható, jól strukturált és figyelemfelkeltő önéletrajzot készíteni. Az ajánlott terjedelem egy vagy két A4-es oldal, ennek a következőket kell tartalmaznia: az álláskereső személyes adatai, szakmai tapasztalatok, végzettségek ismertetése, nyelvtudás, egyéb képességek. Emellett erősen ajánlott nem magánéleti, jó minőségű fényképet is csatolni hozzá, a legtöbb helyen ugyanis követelmény a fényképes önéletrajz. Ajánlott az Európai Unióban egységes Europass önéletrajzi formát választani, melyet egy online szerkesztőfelület segítségével bárki elkészíthet az alábbi linkeken:

EUROPASS Romania: www.europass-ro.ro

EUROPASS Magyarország:

www.europass.hu/europass-oneletrajz

Romániában az Europass-önéletrajzsablon használata nem gyakori, mégis ajánlott eszerint készíteni az önéletrajzot. Jellemzően a magasabb iskolai végzettségű jelentkezők használják; az alacsonyabb iskolai végzettségűek kevésbé szeretik, mert túl hosszúnak és bonyolultnak találják.

Munkaszerződés

A romániai munkavállalás minden esetben munkaszerződés aláírásához van kötve, melyet határozatlan és határozott időre is lehet aláírni. Határozott idejű munkaszerződést maximum 12 hónapra lehet kötni, ez egyes esetekben 36 hónapra hosszabbítható. A szerződést a munkáltató már előre megadja, az álláskeresőnek azt csak elfogadni vagy visszautasítani áll módjában, azaz attól eltérni tárgyalásban nincs lehetősége. A fizetésről néhány esetben lehet tárgyalást folytatni. A leggyakoribb, törvényben nem előírt juttatások közé tartozik például az elszállásolás, a vállalati gépkocsi, mobiltelefon használata.

A munkaszerződést írásba kell foglalni. Ennek a következőket kell tartalmaznia: a munkakezdés napja, a munkakör, a munkavégzés helye, a munkabér, a próbaidő hossza (ha van), a szerződés időtartama (határozott/határozatlan).

Munkaidő

A teljes munkaidős foglalkoztatás napi 8 órás munkaidőt jelent, heti 40 órában. Részmunkaidős foglalkoztatás esetén legalább 2 munkanapot vagy heti 10 munkaórát kell ledolgozni. Törvényileg meghatározott, hogy túlórával együtt, a heti munkaidő maximum 48 óra lehet.

Minimálbér

A havidíjas elszámolásban részesített munkavállalók minimális bére 1250 lej (bruttó).

Munkaviszony megszűnése

A munkaviszony megszűnik a munkavállaló halálával, a munkáltató jogutód nélküli megszűnésével, illetve ha határozott időre kötöttek munkaszerződést, ennek lejártával. Megszűnik a munkaviszony akkor is, ha a munkáltató a köztisztviselők, vagy közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény hatálya alá tartozó munkáltató számára kerül átadásra, mivel ebben az esetben a jogviszonyváltás történik.

A munkanélküli ellátás igénylésének feltételei a következők: az illető rendelkezik 12 hónap munkaviszonnyal az utolsó 24 hónapon belül, és ha ebben az időszakban nem részesült munkanélküli segélyben, nincs jövedelme, illetve amennyiben van, az nem haladja meg a munkanélküli segély összegét, és nem érte el a törvényes nyugdíjkorhatárt. A munkanélküli segély folyósításának időtartama a foglalkoztatási jogviszony hosszától függ.

A munkanélküli-járadék folyósítása iránti írásos kérelem

Határ menti munkavállaló esetében (aki szakmai tevékenységét másik tagállamban végezte, mint ahol a lakóhelye található, és ahova rendszerint legalább hetente egyszer visszatért) a munkanélküli-járadék folyósítását és az álláskeresőként történő nyilvántartásba vételt abban az országban kell kérvényeznie, ahol a munkavállaló lakóhelye van. Lakóhelyként személyes érdekeltségek központja értendő, amely nem mindig egyezik az állandó lakóhelyel.

Társadalombiztosítás

Minden biztosított személy jogosult arra, hogy igénybe vegye a román egészségbiztosítási rendszer által nyújtott juttatásokat. A jogosultság alapját az egészségbiztosítási járulék fizetése képezi. Minden biztosított személy jogosult a következő ellátásokra: orvosi vizsgálat, receptfelírás, kórházi kezelés.

Egészségügyi ellátás

A határ menti ingázók annak az EU-országnak fizetnek társadalombiztosítási járulékot, ahol dolgoznak, és ennek az országnak a társadalombiztosítási rendszerébe tartoznak biztosítottként.

Ez azonban nem zárja ki azt, hogy abban az országban is részesülhet egészségügyi ellátásban, ahol él. Ehhez az S1 nevű formanyomtatvány kitöltése és leadása szükséges, amelyet annak az országnak az egészségbiztosítási hatóságánál szerezheti be, ahol dolgozik, és ott kell leadnia, ahol él.

Azt, hogy pontosan milyen ellátások illetik meg a munkavállalókat számos országban befolyásolhatja, hogy milyen hosszú időn keresztül fizettek járulékot az adott országban. A szerződés nélküli magánszolgáltató által nyújtott ellátás költségeit a beteg saját maga fizeti.

Adózás

Magyarország és Románia között egyezmény (1996. évi XCIX. Törvény) van érvényben a kettős adóztatás elkerülésére, amely alapján a megszerzett jövedelem csak az egyik tagállamban adózik. Romániában adózik a nem önálló munkáért kapott fizetés, ha a munkavégzés időtartama meghaladja a 183 napot vagy a fizetést román illetőséggel bíró munkáltató vagy annak telephelye biztosítja. Személyi jövedelemadó: Romániában egykulcsos személyi jövedelemadó van érvényben, melynek értéke 16 %. Társasági adó: a Romániában letelepedett gazdasági társaságok tevékenységük folyamán realizált profitjuk után 16 %-os társasági adó fizetésére kötelezettek. Az adózással kapcsolatban további infók az adóhatóság honlapján található: www.mfinante.ro

Nyugdíj

2009 januárjától férfiak esetében 63 év 6 hónap betöltése és 12 év, nők esetében 58 év 6 hónap betöltése és 12 év szolgálati idő megszerzése szükséges. A nyugdíjjogosultság megállapításához szükséges életkor és szolgálati idő mértéke férfiak és nők esetében 2015-ig folyamatosan emelkedik, amíg el nem éri a 65. életévet és 15 év szolgálati időt. Teljes nyugdíj megállapításához férfiak esetében 2009 januárjában 31 év 10 hónap, nők esetében 27 év szolgálati idő megszerzése szükséges. A teljes nyugdíj megállapításához szükséges szolgálati idő mértéke 2015-ig férfiak esetében 35 évre, nők esetében 30 évre növekedik. Korai nyugdíjra az előírt életkor betöltése előtt maximum 5 évvel korábban az jogosult, aki a teljes nyugdíjhoz szükséges szolgálati időhöz képest legalább 10 évvel több szolgálati időt szerzett. Bővebb tájékoztatásért forduljon a Román Nyugdíjintézethez (CNPAS - Casa Nationala de Pensii si Alte Crepturi de Asigurari Sociale, www.cnpas.org)

Hasznos internetcímek, elérhetőségek

Munkaügyi és Szociális Minisztérium:
www.mmuncii.ro
(→ Guide of foreign workers in Romania)

Munkaügyi szervezet:
www.anofm.ro

Külügyminisztérium:
www.mae.ro

Oktatás:
www.edu.ro

Romániai Magyar Linktár:
www.rodin.ro

Bukaresti Magyar Nagykövetség:

70202 Bukarest, str.
Prof. Dr. Dimitrie Gerota 63-65.
Telefon: +40 21 312-00-73,
+40 21 311-15-42
E-mail: hunembro@ines.ro

Általános információk Magyarországról

Terület: 93 030 km²
Főváros: Budapest
Népesség: ~ 9,8 millió fő
Beszélt nyelvek: magyar
Fizetőeszköz: magyar forint

Bankszámla-nyitás

A bankszámla-nyitáshoz személyi igazolvány és laccímka szükséges.

Közlekedés, jogosítvány

A Romániában szerzett gépjárművezetői engedély Magyarországon is használható.

Sebességkorlátozás:

- max. megengedett sebesség lakott településen belül: 50 km/h
- max. megengedett sebesség lakott településen kívül: 90 km/h
- max. megengedett sebesség autópályán: 130 km/h

Határátkelőhelyek Románia és Magyarország között:

Csengersims-Pete, Vállaj-Csanáros, Nyírábrány-Érmihályfalva, Létavértes-Székelyhid, Ártánd-Bors, Méhkerék-Nagyszalonta, Gyula-Gyulavarsánd, Battonya-Tornya, Nagylak-Nagylak, Kiszombor-Nagycsanád, Csanádpalota-Nagylak.

Végzettségek elismertetése

A végzettségek elismertetésével kapcsolatban az európai uniós ENIC/NARIC hálózat nemzeti központjai adnak naprakész tájékoztatást. A nemzeti központok elérhetősége megtalálható a www.enic-naric.net weboldalon.

A szabályozott szakmák esetében minden tagállam saját szabályozás alapján jár el. Szabályozott szakmának minősül az a hivatás,

Fontosabb telefonszámok

Sürgősségi segélyhívás: 112
Rendőrség: 107
Tűzoltóság: 105
Mentők: 104
Telefonszám-tudakozó: 11800

melynek gyakorlását egy adott ország, jelen esetben Magyarország, meghatározott bizonyítvány vagy oklevél által tanúsított képesítés meglétéhez köti. Minden tagállam maga határozza meg, hogy mely szakmákat minősít szabályozottnak. Az Európai Bizottság hivatalos honlapjára feltöltött adatbázisban megtalálható, hogy az egyes uniós tagállamokban mely szakmák számítanak szabályozottnak, és azokat mely hatóságok szabályozzák. Elérhetőség (csak angol nyelvű): https://ec.europa.eu/growth/single-market/services/free-movement-professionals/regulated-professions-database_en

Munkavállalás Magyarországon

Sem Magyarországon, sem Romániában nem kell munkavállalási engedély az ingázók részére, de legális csak akkor lesz a munkavállalás, ha a munkáltató bejelenti a különböző hatóságoknál. Fontos, hogy írásbeli munkaszerződés legyen, melyben rögzítik a személyi alaptét, a munkakört és a munkavégzés helyét. Ugyanolyan jogok és kötelezettségek illetik meg, mint az adott tagállam polgárait.

A legnagyobb igény Magyarországon a következő szakmák iránt van: képzett mérnökök és informatikus szakemberek, orvosok és egészségügyi dolgozók, szakmunkások, építésszek, vasutasok, vendéglátósok, kamionsofőrök.

Az első kapcsolatfelvétel módját a munkáltatónak a betöltetlen álláshelyről szóló hirdetésben közölt utasításai határozzák meg. A jelentkezés szerves részét képezi az önéletrajz, esetenként az ajánlólevél. Ezt legtöbb esetben egy személyes interjú követi.

Önéletrajz

A munkakeresés első lépése egy megfelelően összeállított önéletrajz, amelynek célja, hogy az álláskereső egy rövid dokumentumban tüntesse fel azokat az információkat, amelyekre a leendő munkáltatónak szüksége lehet. Mivel a munkáltatók jellemzően nem töltenek sok időt egy-egy önéletrajz részletes átböngészésével, ajánlott gyorsan átlátható, jól strukturált és figyelemfelkeltő önéletrajzt készíteni. Az ajánlott terjedelem egy vagy két A4-es oldal, ennek a következőket kell tartalmaznia: az álláskereső személyes adatai, szakmai tapasztalatok, végzettségek ismertetése, nyelvtudás, egyéb képességek. Emellett erősen ajánlott nem magánéleti, jó minőségű fényképet is csatolni hozzá, a legtöbb helyen ugyanis követelmény a fényképes önéletrajz. Ajánlott az Európai Unióban egységes Europass önéletrajzi formát választani, melyet egy online szerkesztőfelület segítségével bárki elkészíthet az alábbi linkeken:

EUROPASS Románia: www.europass.ro

EUROPASS Magyarország:

www.europass.hu/europass-oneletrajz

A letöltések alapján Magyarországon átlagon felüli érdeklődés mutatkozott az elmúlt években az Europass önéletrajz iránt. Ez a típusú önéletrajz elsősorban a magas képzettséggel rendelkező álláskeresőknél sikeres.

Munkaszerződés

A szerződést a munkáltató már előre megadja, az álláskeresőnek azt csak elfogadni vagy visszautasítani áll módjában, azaz attól eltérni nem lehet. A fizetésről néhány esetben lehet tárgyalást folytatni. A munkaviszony létrejöttével a munkavállaló jogosult lesz az állam által törvénybe írt juttatásokra: betegségi és anyasági, illetve családtámogatási juttatásokra. Emellett egyes munkáltatók további juttatásokat is biztosítanak dolgozóik számára. A leggyakoribb, törvényben nem előírt juttatások közé tartozik például az elszállásolás, a vállalati gépkocsi, mobiltelefon használata. Magyarországon a legnépszerűbb bérben kívüli juttatások: élet- és balesetbiztosítás, az alkalmazottak képzése, illetve a munkába járás költségeinek megtérítése.

A munkaszerződést írásba kell foglalni. Ennek a következőket kell tartalmaznia: a munkakezdés napja, a munkakör, a munkavégzés helye, a munkabér, a próbaidő hossza (ha van), a szerződés időtartama (határozott/határozatlan).

Munkaidő

A Magyarországon az egységes munkaidő legfeljebb heti 40 óra, kétműszakos munkarendben dolgozóknál ez 38 és ¼ óra, három műszakos vagy folyamatos munkavégzésnél 37 ½ óra.

Emellett kínálnak rész munkaidős állásokat is, leggyakrabban napi 4 vagy 6 órás munkavégzést. A statisztikák alapján azonban Magyarországon kifejezetten alacsony a rész munkaidőben dolgozó munkavállalók száma. Az internet térhódításával egyre többen dolgoznak távmunkában, azaz otthonról, de egyelőre a távmunkában dolgozók aránya sem éri el az európai átlagot Magyarországon.

Minimálbér

A havibérben fizetett munkavállalók minimálbére bruttó **138 000 Ft**.

A hetibérben fizetett munkavállalók minimálbére **31 730 forint** minden ledolgozott hét után. A napibérben dolgozók esetében pedig **794 forint**.

A garantált bérminimum összege 2018. január 1-től havibér esetén 180 500 Ft, hetibér esetén 41 500 Ft, napibér esetén 8 300 Ft, órabér esetén pedig 1 038 Ft.

Munkaviszony megszűnése

A munkaviszony megszűnik a munkavállaló halálával, a munkáltató jogutód nélküli megszűnésével, illetve ha határozott időre kötöttek munkaszerződést, ennek lejártával. Megszűnik a munkaviszony akkor is, ha a munkáltató a köztisztviselők, vagy közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény hatálya alá tartozó munkáltató számára kerül átadásra, mivel ebben az esetben a jogviszonyváltás történik. A munkaviszony megszűnése esetén az álláskeresőként történő nyilvántartásba vételi és az álláskeresői ellátás iránti kérelem – a munkaviszony megszűnését követő naptól – az állandó lakóhelyen, vagy tartózkodási helyen – ennek hiányában szálláshelyen – illetékes járási hivatal foglalkoztatási osztályán nyújtható be.

Munkaviszony megszűnése, álláskeresői járadék igénylése

Határ menti munkavállaló a munkanélküli-járadék folyósítását és az álláskeresőként történő nyilvántartásba vételt abban az országban kell kérvényeznie, ahol a munkavállaló lakóhelye van.

Végkielégítés

A Munka törvénykövének értelmében a minimum 3 ledolgozott év a feltétele a minimális végkielégítésnek.

A végkielégítés mértéke a munkaviszony hosszától függ:

- legalább három év esetén egyhavi
- legalább öt év esetén kéthavi
- legalább tíz év esetén háromhavi
- legalább tizenöt év esetén négyhavi
- legalább húsz év esetén öthavi
- legalább huszonöt év esetén hathavi

Vállalkozás indítása Magyarországon

Saját vállalkozás indítása esetén Magyarországon az alábbi linkek nyújtanak segítséget:

www.cegkozolony.hu (a gazdasági társaságokra vonatkozó fontos közlemények és hirdetések);

www.e-cegjegyzek.hu/info/page/ceginfo (cégjegyzékek, cégkivonatok igénylése),

<http://www.allamkincstar.gov.hu/cikk/864> (elektronikus cégbírósági eljárásokban szükséges illeték- és közzétételi költségterítés megfizetésével kapcsolatos információk).

Társadalombiztosítás

Minden Magyarországon munkát vállaló személynek rendelkeznie kell társadalombiztosítási azonosító jellel (TAJ számmal), melyet az egy másik uniós tagállam állampolgárának minősülő biztosított részére a foglalkoztató a foglalkoztatás megkezdését követő három munkanapon belül – az előírt nyomtatványon – az egészségbiztosítási pénztártól kér meg. A TAJ kártyával lehet igénybe venni az egészségügyi szolgáltatásokat. Fontos információ még, hogy a munkaviszony létesítését és megszűnését a munkáltatónak kell bejelentenie a hatósághoz.

A Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő elérhetősége: <http://www.neak.gov.hu/>

Egészségügyi ellátás

A határ menti ingázók annak az EU-országnak fizetnek társadalombiztosítási járulékot, ahol dolgoznak, és ennek az országnak a társadalombiztosítási rendszerébe tartoznak biztosítottként.

Ez azonban nem zárja ki azt, hogy abban az országban is részesülhet egészségügyi ellátásban, ahol él. Ehhez az S1 nevű formanyomtatvány kitöltése és leadása szükséges, amelyet annak az országnak az egészségbiztosítási hatóságánál szerezhet be, ahol dolgozik, és ott kell leadnia, ahol él.

Azt, hogy pontosan milyen ellátások illetik meg a munkavállalókat számos országban befolyásolhatja, hogy milyen hosszú időn keresztül fizettek járulékot az adott országban. A szerződés nélküli magán-szolgáltató által nyújtott ellátás költségeit a beteg saját maga fizeti.

Adózás

A Magyarországon munkát végzőknek szükségük van adóazonosító számra. E szám megkérését a munkavállaló kezdeményezi az adóhatóságnál az e célra rendszeresített formanyomtatványon. Ezen bejelentés alapján az állami adóhatóság megállapítja a magán-személy adóazonosító jelét, és arról 15 napon belül adóigazolványt állít ki.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal honlapja: www.nav.gov.hu

Nyugdíjkorhatár

Az öregségi teljes nyugdíjhoz legalább 20 ledolgozott év szükséges. A nyugdíjkorhatárok jelenleg a következőképp alakulnak Magyarországon:

- aki 1954-ben született, a 63. életévének betöltését követő 183. nappal jogosult öregségi nyugdíjra;
- aki 1955-ben született, a betöltött 64. életévét követően jogosult öregségi nyugdíjra;

- aki 1956-ban született, a 64. életévének betöltését követő 183. nappal jogosult öregségi nyugdíjra;
- aki 1957-ben vagy azt követően született, a betöltött 65. életévét követően jogosult öregségi nyugdíjra.

A nők öregségi nyugdíjasok lehetnek kedvezményes 40 éves szolgálati idő meglétével.

Hasznos linkek és elérhetőségek

Általános információk:
www.magyarorszag.hu

Belügyminisztérium:
www.kormany.hu/hu/belugyminiszterium

Külgazdasági- és Külügyminisztérium:
www.kormany.hu/hu/kulgzdasagi-es-kulugyminiszterium

Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő:
<http://www.neak.gov.hu/>

Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal:
www.bmbah.hu/

Nemzeti Adó- és Vámhivatal:
www.nav.gov.hu

Budapesti Román Nagykövetség:

1146 Budapest, Thököly út 72.
Tel.: +036 1 384 8394, 36 1 384 7689
E-mail: postmaster@roembud.axelero.net,
Web: www.mae.ro

GHID PENTRU LUCRĂTORII TRANSFRONTALIERI – INFORMAȚII UTILE PENTRU LUCRĂTORII TRANSFRONTALIERI LA GRANIȚA ROMÂNIA-UNGARIA

Ce sunt lucrătorii transfrontalieri?

Fluxul liber al forței de muncă în cadrul Uniunii Europene permite cetățenilor să dețină un loc de muncă într-o altă țară a Uniunii și să-și păstreze domiciliul propriu. **În conformitate cu legislația Uniunii, sunt lucrători transfrontalieri** (sau salariați transfrontalieri) persoanele care **lucrează într-o** altă țară a Uniunii decât localitatea în care se întorc zilnic, sau cel puțin o dată pe săptămână.

Activitatea transfrontalieră are numeroase avantaje:

- **Dezvoltă cunoașterea limbilor străine** – lucrătorii transfrontalieri își pot perfecționa cunoștințele de limbi străine în practică, fără a fi nevoiți să-și schimbe de fapt țara de reședință.
- **Mai multe oportunități** – în țările vecine relațiile pe piață pot fi diferite de cele de acasă, iar acest fapt poate aduce ușoare avantaje salariaților.
- **Salarii mai mari** – se poate întâmpla să găsiți salarii mai bune în țările vecine.
- **Referințe bune** – dacă un lucrător transfrontalier decide că vrea totuși să lucreze în țara proprie, sunt referințe bune în CV că a obținut deja experiențe și lingvistice într-o altă țară a Uniunii.

Care este legislația care se referă la lucrătorii transfrontalieri?

Lucrătorii transfrontalieri sunt într-o situație specială, care este reglementată de legislațiile ambelor țări, nefiind însă reglementate toate domeniile. Țara în care se desfășoară activitatea reglementează angajarea și salariul, precum și majoritatea drepturilor privind asigurările sociale. Legislația țării de reședință reglementează impozitul pe venit, mare parte din alte tipuri de impozite, precum și obligațiile administrative aferente șederii.

Pe cine puteți contacta pentru ajutor?

Serviciul European de Ocupare a Forței de Muncă este o rețea de cooperare creată pentru a ajuta fluxul liber al muncitorilor salariați în cele 28 de țări ale Uniunii Europene, precum și în Elveția, Islanda și Norvegia.

Consultanții frontaliери EURES ajută angajații care îi contactează cu informații speciale. Scopul lor este să faciliteze plasarea la locurile de muncă și să furnizeze informații speciale angajaților și angajatorilor care le solicită. În cazul în care aveți nevoie de consiliere în materie de activitate transfrontalieră la granița România-Ungaria, sau după desfășurarea activității în străinătate, puteți apela pentru ajutor la următoarele pagini:

EURES România: www.eures.anofm.ro

EURES Ungaria: <https://eures.munka.hu>

Informații despre România

Teritoriul: 238 397 km²
 Capitala: București
 Populația: 20 147 528 locuitori
 Limbile vorbite: româna
 (limba oficială), maghiara, romani
 Moneda națională: leul românesc

Deschidere cont bancar

Pentru a deschide un cont bancar este necesar un act de identitate sau pașaport.

Permis de conducere, circulație

Permisul de conducere obținut în Ungaria se poate utiliza și în România.

Limitare viteză:

- viteza maximă permisă în zone populate: 50 km/h
- viteza maximă permisă în afara zonelor populate: 90 km/h; în afara zonelor populate marcate cu 'E' este 100 km/h
- viteza maximă permisă pe autostrăzi: 130 km/h

Puncte de trecere a frontierei România-Ungaria (de la nord la sud):

Petea-Csengersima, Urziceni-Vállaj, Valea lui Mihai-Nyírábrány, Săcuieni-Leta Mare, Borș-Ártánd, Salonta-Micherechi, Vărșand-Giula, Turnu-Bătania, Nădlac-Nădlac, Cenad-Kiszombor, Nădlac-Csanádpalota.

Recunoașterea calificărilor

În ceea ce privește recunoașterea calificărilor, informații actualizate pot fi obținute de la centrele naționale ale rețelei ENIC/NARIC ale Uniunii Europene. Datele de contact ale centrelor naționale se regăsesc la adresa www.enic-naric.net.

În cazul profesiilor reglementate, toate țările membre procedează conform reglementări-

Numere de telefon importante

Apel de urgență: 112
 Poliție: 955
 Pompieri: 981
 Ambulanța: 961
 Informații numere de telefon: 932

lor proprii. Profesiile reglementate sunt cele pentru care țara în cauză – în situația de față România – solicită certificat sau diplomă de calificare pentru a putea fi practicate. Toate țările membre trebuie să determine ce profesii sunt considerate reglementate. Lista profesiilor reglementate în unele țări membre ale Uniunii se poate vizualiza în tabelul de pe pagina oficială a Consiliului European.

Link (doar în limba engleză): https://ec.europa.eu/growth/single-market/services/free-movement-professionals/regulated-professions-database_en

Acces la muncă în România

România și-a deschis piața forței de muncă pentru cetățenii Ungariei, astfel că aceștia pot ocupa locuri de muncă în România fără a avea nevoie de permise de muncă. Cetățenii Uniunii pot candida pentru orice post din România și pot ocupa aceste posturi, cu excepția celor din administrația națională, în cazul cărora cetățenia română este o condiție de bază. Angajatorul trebuie să înregistreze angajatul la serviciul de ocupare a forței de muncă aferent, iar începerea raportului de muncă trebuie notificată în format electronic la Inspekția Muncii, în Revisal. Mai multe informații sunt disponibile pe: www.inspectmun.ro

În România, cea mai mare lipsă de profesioniști este în domeniul informaticii. Cererea forței de muncă este mare și în cazul profesiilor inginerești, precum și cel al munci-

torilor calificați. Forța de muncă lipsește și în următoarele domenii: sudor, mecanic auto, lucrător calificat pentru operarea mașinii CNC, operator utilaje de transport mărfuri paletizate.

Modalitatea de transmitere a cererilor de angajare pentru posturile oferite va fi semnalată de către angajator, în anunțul de angajare. Un curriculum vitae, unde e cazul și o scrisoare de recomandare, reprezintă partea de bază a cererii de angajare. Acestea sunt de obicei urmate de un interviu.

Curriculum Vitae (CV)

Primul pas al căutării unui loc de muncă este un CV realizat în mod potrivit. Scopul unui CV este ca un candidat să poată indica într-un singur document toate informațiile în baza cărora poate obține angajarea într-un loc de muncă. Pentru că de obicei angajatorii nu acordă mult timp citirii în detaliu a CV-urilor, se recomandă întocmirea unui CV transparent, bine structurat și care atrage atenția. Recomandarea este ca CV-ul să aibă una sau două pagini A4 care vor conține obligatoriu următoarele informații: datele personale ale candidatului, experiența profesională, studii și calificări, aptitudini lingvistice, alte aptitudini. Pe lângă acestea, se recomandă atașarea unei fotografii profesionale (nu din viața privată) de calitate, deoarece în cele mai multe locuri un CV cu fotografie personală este o cerință de bază. Pentru întocmirea unui CV în Uniunea Europeană se recomandă alegerea formatului Europass, acesta fiind modelul universal acceptat în Europa, putând fi întocmit de oricine cu ajutorul unei interfețe de editare, la link-urile de mai jos:

EUROPASS România: www.europass-ro.ro

EUROPASS Ungaria:

www.europass.hu/europass-oneletrajz

Utilizarea modelului de CV Europass nu este răspândit în România, el este totuși recomandat la întocmirea CV-ului. În mod caracteristic, acest format este folosit de către candidații cu studii superioare; ceilalți nu îl preferă, considerându-l prea lung și complicat.

Contract de muncă

Angajările în România sunt întotdeauna legate de semnarea contractelor de muncă, care pot fi încheiate fie pe perioadă determinată, fie pe perioadă nedeterminată. Contractele de muncă pe perioadă determinată pot fi încheiate pe o durată de maxim 12 luni, în unele cazuri putând fi prelungite până la 36 luni. Contractul este pus la dispoziție în prealabil de către angajator, candidatul având doar opțiunea de a accepta sau refuza, prin urmare nu există posibilitatea de a modifica un contract în urma discuțiilor. În unele cazuri, salariul poate fi negociat. Printre beneficiile neprevăzute de lege se numără cazarea, mașina, telefonul mobil de firmă.

Contractul de muncă trebuie realizat în scris. Acesta trebuie să conțină următoarele: data începerii raportului de muncă, locul de desfășurare a activității, salariul, durata perioadei de probă a angajatului (dacă este cazul), durata contractului (determinată/nedeterminată).

Programul de lucru

Angajarea cu normă întreagă înseamnă 8 ore pe zi de lucru, 40 de ore pe săptămână. Angajarea cu jumătate de normă înseamnă că angajatul trebuie să lucreze 2 zile sau 10 ore pe săptămână. Legea stabilește că programul de lucru săptămânal, împreună cu orele suplimentare, poate fi de maxim 48 ore.

Salariul minim

Salariul minim al angajaților care primesc salariu lunar este de 1250 lei (brut).

Încetarea raporturilor de muncă

Raportul de muncă încetează în caz de deces al angajatului, al încetarea fără succes legal al angajatorului, precum și la terminarea perioadei contractuale, în cazul în care contractul a fost încheiat pe o perioadă determinată. Relația profesională mai încetează în cazul în care angajatorul este predat către angajatorul aflat sub incidența legii cu privire la statutul juridic al funcționarilor publici, deoarece în acest caz relația profesională se modifică.

Condițiile solicitării ajutorului de șomaj: solicitantul a avut contract de muncă pe 12 luni în ultimele 24 de luni, iar în perioada respectivă nu a beneficiat de ajutor de șomaj; nu are venit, iar în cazul în care are un venit, acesta nu depășește valoarea ajutorului de șomaj; iar persoana nu a depășit vârsta legală de pensionare. Termenul de acordare a ajutorului de șomaj depinde de durata ultimului contract de muncă.

Cerere scrisă pentru acordarea ajutorului de șomaj

Muncitorii salariați din străinătate (care și-au desfășurat activitatea profesională într-o țară membră alta decât cea de domiciliu, unde s-au întors de regulă cel puțin o dată pe săptămână) trebuie să solicite acordarea ajutorului de șomaj și înregistrarea ca angajat salariat în țara de rezidență. Prin rezidență se înțelege centrul intereselor vitale, care nu corespunde întotdeauna cu locul de reședință.

Asigurare socială

Fiecare persoană asigurată are dreptul la utilizarea beneficiilor furnizate de sistemul românesc de asigurări de sănătate. Plata contribuției de asigurări de sănătate reprezintă baza acestui drept. Fiecare persoană asigurată are dreptul la următoarele servicii: examinare medicală, prescrierea de medicamente, tratament spitalicesc.

Sistemul de asigurări de sănătate

Lucrătorii transfrontalieri trebuie să plătească contribuțiile la sistemul de asigurări sociale din statul UE în care lucrează și aparțin sistemului de asigurări sociale al acelei țări în calitate de asigurați.

Însă acest lucru nu exclude faptul că aceste persoane pot beneficia de servicii de sănătate și în țara unde trăiesc. Pentru acest lucru este necesară completarea și depunerea formularului S1, care poate fi obținut de la autoritatea de asigurare de sănătate a țării unde persoana își desfășoară activitatea, iar mai apoi depus în țara de rezidență.

În multe țări, serviciile concrete de care pot beneficia muncitorii salariați pot fi influențate de perioada de cotizare. Pacienților le revine obligația achitării costurilor serviciilor furnizorilor privați, acolo nu există un contract.

Impozite

Există un tratat de evitare a dublei impuneri încheiat între România și Ungaria (Legea XCIX din anul 1996), în baza căruia venitul obținut este impozitat doar într-una din țările membre. În România nu este impozabil salariul primit pentru muncă salariată, în cazul în care durata activității depășește 183 de zile sau dacă salariul este suportat de către angajator cu sediul în România sau de către sucursala acestuia. Impozitul pe venit personal: În România este în vigoare o cotă unică de impozitare a veniturilor personale de 16%. Impozitul pe profit: societățile comerciale din România au obligația de a plăti un impozit de 16% din profitul obținut în urma activității lor. Mai multe informații despre impozitare pot fi vizualizate pe pagina web a autorității fiscale: www.mfinante.ro

Pensii

Începând cu luna ianuarie a anului 2009, în cazul bărbaților este necesară împlinirea vârstei de 63 de ani și 6 luni, cu o vechime de 12 ani în câmpul muncii, iar în cazul femeilor este necesară împlinirea vârstei de 58 de ani și 6 luni, cu o vechime în muncă de 12 ani. Până în anul 2015, nivelul vârstei și vechimii în muncă obligatorii pentru stabilirea dreptului la pensie a crescut constant, până la atingerea vârstei de 65 de ani și o vechime de 15 ani. Pentru acordarea pensiei integrale de limită de vârstă, în ianuarie 2009, vechimea era de 31 de ani și 10 luni în cazul bărbaților și 27 ani în cazul femeilor. Până în anul 2015, vechimea obligatorie a crescut la 35 ani în cazul bărbaților și 30 ani în cazul femeilor. Persoanele care au drept de pensionare anticipată cu 5 ani înainte de împlinirea limitei de vârstă prevăzute, trebuie să aibă o vechime în muncă cu cel puțin 10 ani mai mare decât cea prevăzută pentru pensia integrală aferentă limitei de vârstă. Pentru mai multe informații contactați Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări (CNPAS, www.cnpas.org)

Adrese internet, date de contact utile

Ministerul Familiei și Protecției Sociale
www.mmuncii.ro (→ Guide of foreign workers in Romania)

Agenția Națională pentru
Ocuparea Forței de Muncă
www.anofm.ro

Ministerul Afacerilor Externe
www.mae.ro

Educație:
www.edu.ro

Linkuri maghiare în România:
www.rodin.ro

Ambasada Ungariei la București

70202 București, str.
Prof. Dr. Dimitrie Gerota 63-65.
Telefon: +40 21 312-00-73,
+40 21 311-15-42
E-mail: hunembro@ines.ro

Informații despre Ungaria

Teritoriul: 93 030 km²
Capitala: Budapesta
Populația: 9 817 958 locuitori
Limbi vorbite: maghiară
Moneda națională: forintul unguresc

Deschiderea unui cont bancar

Pentru deschiderea unui cont bancar este necesar un act de identitate și un certificat oficial de domiciliu.

Circulație, permis de conducere

Permisul de conducere obținut în România se poate utiliza și în Ungaria.

Limitare de viteză:

- viteza maximă permisă în zone populate: 50 km/h
- viteza maximă permisă în afara zonelor populate: 90 km/h
- viteza maximă permisă pe autostrăzi: 130 km/h

Puncte de trecere a frontierei Ungaria-România (din nord spre sud):

Csengersima-Petea, Vállaj-Urziceni, Nyírábrány-Valea lui Mihai, Leta Mare-Săcuieni, Ártánd-Borș, Micherechi-Salonta, Giula-Vărșand, Bătania-Turnu, Nădlac-Nădlac, Kis-zombor-Cenad, Csanádpalota-Nădlac.

Recunoașterea calificărilor

În ceea ce privește recunoașterea calificărilor, centrele naționale ale rețelei ENIC/NARIC ale Uniunii Europene pot furniza informații actualizate. Datele de contact ale centrelor naționale se regăsesc la adresa www.enic-naric.net.

În cazul profesiilor reglementate, toate țările membre procedează conform reglementărilor

Numere de telefon importante:

Apel de urgență: 112
Poliție: 107
Pompieri: 105
Ambulanța: 104
Informații numere de telefon: 11800

proprii. Profesiile reglementate sunt cele pentru care țara din cauză – în situația de față România – solicită un certificat sau o diplomă de calificare pentru ca acestea să poată fi practicate. Țările membre trebuie să stabilească ce profesii sunt considerate reglementate. Lista profesiilor reglementate și a autorităților de reglementare a acestora din unele țări membre ale Uniunii se poate vizualiza în baza de date de pe pagina oficială a Consiliului European.
Link (doar în limba engleză): https://ec.europa.eu/growth/single-market/services/free-movement-professionals/regulated-professions-database_en

Accesul pe piața muncii din Ungaria

Permisul de muncă nu este necesar lucrătorilor transfrontalieri nici în Ungaria, nici în România, dar angajarea devine legală doar în cazul în care angajatorul notifică autoritățile relevante. Este important să existe contract de lucru în formă scrisă, în care sunt prevăzute salariul, postul și locul desfășurării activității.

În Ungaria, cele mai căutate profesii sunt următoarele: ingineri și experți IT calificați, medici și lucrători în domeniul sănătății, muncitori calificați, constructori, muncitori feroviari, lucrători în domeniul hoteluri și restaurante, șoferi de camion.

Modalitatea de transmitere a cererilor de angajare pentru posturile oferite va fi semnalată de către angajator, în anunțul de angajare. Un curriculum vitae, unde e cazul și o scrisoare

de recomandare, reprezintă partea de bază a cererii de angajare. Acestea sunt de obicei urmate de un interviu.

Curriculum Vitae (CV)

Primul pas al căutării unui loc de muncă este un CV realizat în mod potrivit. Scopul unui CV este ca un candidat să poată indica într-un singur document toate informațiile în baza cărora poate obține angajarea într-un loc de muncă. Pentru că de obicei angajatorii nu acordă mult timp citirii în detaliu a CV-urilor, se recomandă întocmirea unui CV transparent, bine structurat și care atrage atenția. Recomandarea este ca CV-ul să aibă una sau două pagini A4, care trebuie să conțină următoarele informații: datele personale ale candidatului, experiența profesională, studii și calificări, aptitudini lingvistice, alte aptitudini. Pe lângă acestea, se recomandă atașarea unei fotografii profesionale (nu din viața privată) de calitate bună, deoarece în cele mai multe locuri un CV cu fotografie personală este o cerință de bază. Pentru întocmirea unui CV în Uniunea Europeană se recomandă alegerea formatului Europass, acesta fiind universal acceptat în Europa, putând fi întocmit de oricine cu ajutorul unei interfețe de editare, la link-urile de mai jos:

EUROPASS România: www.europass-ro.ro

EUROPASS UNGARIA:

www.europass.hu/europass-oneletraaj

În baza numărului descărcărilor, CV-ul Europass este puțin folosit în Ungaria, dar în general este acceptat. Acest tip de CV are de obicei succes la candidații cu studii superioare.

Contract de muncă

Contractul este furnizat în prealabil de către angajator, candidații au doar opțiunea de a-l accepta sau refuza, prin urmare nu există opțiunea de a-l modifica. În unele cazuri

salariul poate fi negociat. Odată cu încheierea contractului de muncă, angajatul va avea dreptul la beneficiile prevăzute de stat: indemnizații de concediu medical, maternitate și alocație familială. Suplimentar, unii angajatori asigură salariaților și alte indemnizații. Printre beneficiile neprevăzute de lege se numără cazarea, mașina, telefonul mobil de firmă. Cele mai populare beneficii în afara salariului în Ungaria: asigurare de viață și accidente, instruirea angajaților, rambursarea costurilor pentru deplasarea la locul de muncă.

Contractul de muncă trebuie realizat în scris. Acesta trebuie să conțină următoarele: data începerii raportului de muncă, locul desfășurării activității, salariul, durata perioadei de probă a angajatului (dacă este cazul), durata contractului (determinată/nedeterminată).

Programul de lucru

În Ungaria, programul de lucru unic este de maxim 40 ore pe săptămână, pentru muncitorii care lucrează în două schimburi este de 38 ore și ¾, iar în caz de lucru în trei schimburi sau continuu programul este de 37 ore și ½.

În plus, se oferă și poziții cu normă parțială, de obicei 4 sau 6 ore. Totuși, conform statisticilor, în Ungaria numărul salariaților cu normă parțială este extrem de redus. Odată cu răspândirea internetului, din ce în ce mai mulți oameni lucrează la distanță, adică de acasă, însă în Ungaria nici segmentul lucrătorilor la distanță nu atinge media europeană.

Salariu minim

Salariul minim brut al muncitorilor plătiți lunar este de **138 000 Ft**.

Salariul minim al muncitorilor plătiți săptămânal este de **31 730 forinți**, după fiecare săptămână lucrată. În cazul muncitorilor cu salariu zilnic, salariul este de **6 350 forinți** pe zi, iar în cazul celor care lucrează pe oră, **794 forinți**.

Începând cu 1 ianuarie 2018, salariu minim lunar este de 180 500 Ft, salariul săptămânal este de 41 500 Ft, salariul zilnic de 8 300 Ft, iar salariul pe oră de 1 038 Ft.

Încetarea raporturilor de muncă

Raporturile de muncă încetează în caz de deces al angajatului, decesul angajatorului fără succes, iar în cazul în care contractul a fost încheiat pe o perioadă determinată, la terminarea perioadei prevăzută în contract. Relația profesională mai încetează în cazul în care angajatorul este predat către angajatorul aflat sub incidența legii cu privire la statutul juridic al funcționarilor publici, deoarece în acest caz relația profesională se modifică.

În cazul încetării raporturilor de muncă, cererile pentru înregistrarea pe lista persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă și respectiv pentru obținerea ajutorului de șomaj se pot depune – în ziua imediat următoare încetării raportului de muncă profesională – la serviciul pentru ocuparea forței de muncă al autorității regionale competente în raza căreia se află domiciliul permanent sau locul de reședință, iar în lipsa acestora – locul cazării.

Încetarea raporturilor de muncă, solicitarea ajutorului de șomaj

Lucrătorii transfrontalieri salariați trebuie să solicite acordarea ajutorului de șomaj și înregistrarea în calitate de angajat salariat în țara de reședință.

Măsuri compensatorii în cazul concedierii

Conform prevederilor Codului muncii, condiția acordării salariilor compensatorii este de a avea 3 ani lucați anterior. Cuantumul salariilor compensatorii în cazul concedierii depinde de durata contractului de muncă:

- pentru cel puțin trei ani – salariul pe o lună
- pentru cel puțin cinci ani – salariul pe două luni

- pentru cel puțin zece ani – salariul pe trei luni
- pentru cel puțin cincisprezece ani – salariul pe patru luni
- pentru cel puțin douăzeci de ani – salariul pe cinci luni
- pentru cel puțin douăzeci și cinci de ani – salariul pe șase luni

Începerea unei întreprinderi în Ungaria

În cazul înființării unei firme în Ungaria, vă pot ajuta următoarele linkuri:

www.cegkozlon.hu (anunțurile importante referitoare la societăți comerciale);

www.e-ceggyzek.hu/info/page/ceginfo (solicitarea registrelor companiilor, certificatele constatatoare);

<http://www.allamkincstar.gov.hu/cikk/864> (informații legate de plata taxelor necesare pentru procesele electronice ale Registrului Comerțului).

Sistemul de asigurări sociale

Toate persoanele angajate în Ungaria trebuie să dețină un număr de securitate socială (nr. TAJ), care în cazul angajaților cetățeni ai unui alt stat membru al Uniunii Europene trebuie solicitat la casa de asigurări sociale de către angajator, în termen de trei zile de la începerea raporturilor de muncă. Serviciile medicale pot fi solicitate cu ajutorul cardului TAJ. O altă informație importantă este aceea că începerea și încetarea raporturilor de muncă trebuie semnalate autorităților competente de către angajator.

Adresa de contact al Administrației Naționale a Fondului de Asigurări de Sănătate: <http://www.neak.gov.hu/>

Servicii de sănătate

Lucrătorii transfrontalieri trebuie să plătească contribuțiile la sistemul de asigurări sociale în statul membru UE în care lucrează și aparțin

În calitate de asigurați de sistemul de asigurări sociale al țării respective.

Însă acest lucru nu exclude faptul că aceste persoane pot beneficia de servicii de sănătate și în țara în care locuiesc. Pentru acest lucru este necesară completarea și depunerea formularului S1, care poate fi obținut de la autoritatea de asigurări de sănătate a țării în care se desfășoară activitatea și apoi depus în locul de domiciliu.

Serviciile exacte de care pot beneficia muncitorii salariați pot fi influențate în multe țări de durata stagiului de cotizare. Pacienților le revine obligația achitării costurilor serviciilor furnizorilor privați, în situația în care nu există contract.

Impozite

Muncitorii salariați din Ungaria au nevoie de un cod de identificare fiscală. Acest cod trebuie solicitat la autoritatea fiscală de către angajat, prin intermediul unui formular standardizat în acest scop. În baza acestuia, autoritatea fiscală constată codul de identificare fiscală a persoanei fizice și emite un certificat fiscal în termen de 15 zile.

Pagina web al Nemzeti Adó- és Vámhivatal (Administrația Națională Fiscală și Vamală): www.nav.gov.hu

Vârsta de pensionare

Pentru acordarea pensiei pentru limită de vârstă sunt necesare cel puțin 20 de ani de vechime în muncă. În Ungaria, limitele de vârstă pentru pensionare sunt următoarele:

- cei născuți în anul 1954 au dreptul la pensie pentru limită de vârstă după 183 de zile de la împlinirea vârstei de 63 ani;
- cei născuți în anul 1955 au dreptul la pensie pentru limită de vârstă după împlinirea vârstei de 64 ani;
- cei născuți în anul 1956 au dreptul la pensie pentru limită de vârstă după 183 de zile de la

împlinirea vârstei de 64 ani;

- cei născuți în anul 1957 au dreptul la pensie pentru limită de vârstă după împlinirea vârstei de 65 ani.
- Femeile pot primi pensie pentru limită de vârstă după împlinirea a 40 de ani de vechime în muncă.

Linkuri și adrese utile

Informații generale
www.magyarorszag.hu

Ministerul Afacerilor Interne:
www.kormany.hu/hu/belugyminiszterium

Ministerul Economiei și Afacerilor Externe:
www.kormany.hu/hu/kulgzdasagi-es-kulugyminiszterium

Casa Națională de Asigurări de Sănătate:
<http://www.neak.gov.hu/>

Oficiul pentru Imigrații:
www.bmbah.hu/

Administrația Națională Fiscală și Vamală:
www.nav.gov.hu

Ambasada României la Budapesta:

1146 Budapest, str. Thököly nr. 72.
Tel.: +036 1 384 8394, 36 1 384 7689
E-mail: postmaster@roembud.axelero.net,
Web: www.mae.ro

Who is a commuter?

The free movement of workers within the European Union enables the citizens to take up work in another EU Member State while also keeping their own residence. **Under EU law, cross-border commuter (or alternatively, frontier worker) shall mean any person working in an EU country other than the one he/she lives in and to where he/she returns daily or at least weekly. Commuting offers a number of advantages: Improves language knowledge** – the commuter can improve his/her knowledge of foreign languages without actually leaving for another country.

- **More possibilities** – the market conditions may differ in the neighbouring country, which can result in advantages to the worker.
- **Higher wages** – it is possible that the worker will find better wages in the neighbouring country.
- **Good reference** – however, if the commuter decides to continue his/her career in his/her own country, the fact that he/she gained experience and developed his/her foreign language skills in another EU Member State will serve as good reference in the CV.

Which rules govern commuting?

Commuters are in a special situation, since the laws of both countries apply to them, though these do not cover every aspect. The law of the country in which they work regulates their employment and personal taxation, as well as the majority of their rights concerning social security. The law of the country of residence regulates the issues concerning property tax and the majority of other tax types, as well as the administrative obligations related to their residence.

Where can commuters seek help and assistance?

The European Public Employment Service is a cooperation network that was established to facilitate the free movement of workers within the 28 EU Member States, Switzerland, Iceland and Norway.

The EURES counsellors of the frontier regions assist the workers who contact them with specific information. They aim to facilitate job placement and provide specific information both to the employees and employers who contact them. Should you need any advice concerning cross-border commuting between Romania and Hungary, or eventually after working abroad, the following websites are at your disposal for assistance:

EURES Romania: www.eures.anofm.ro

EURES Hungary: <https://eures.munka.hu>

Information about Romania

Area: 238 397 km²
Capital: Bucharest
Population: 20 147 528
Languages: Romanian (official), Hungarian, Romani
Currency: Romanian leu

Opening a bank account

The opening of a bank account requires a passport or an ID card.

Driving licence, transportation

The driving licence obtained in Hungary can be used in Romania.

Speed limits:

- the max. permitted speed in urban areas is: 50 km/h
- the max. permitted speed outside urban areas is: 90 km/h; on roads outside urban areas with designation 'E' it is 100 km/h
- the max. permitted speed on motorways is: 130 km/h

Border crossing points between Hungary and Romania (from north to south):

Csengersims-Pete, Vállaj-Csanálos, Nyírábrány-Érmihályfalva, Létavértes-Székelyhid, Ártánd-Bors, Méhkerék-Nagyszalonta, Gyula-Gyulavarsánd, Battonya-Tornya, Nagylak-Nagylak, Kiszombor-Nagycsanád, Csanádpalota-Nagylak.

Recognition of qualifications

The national centres of the EU's ENIC/NAR-IC network provide up-to-date information in connection with the recognition of qualifications. The contact details of the centres are available on the website www.enic-naric.net.

In the case of regulated professions, every Member State applies its own regulations.

Main phone numbers

Emergency call: 112
Police: 955
Fire service: 981
Ambulance: 961
Directory enquiry services: 932

Regulated profession shall mean any profession the pursuit of which is made by a given country – here, by Romania – contingent upon the possession of a specific certificate or qualification attested by a diploma. Every Member State determines the scope of regulated professions on its own. The official website of the European Commission contains an uploaded table with the list of professions determined as regulated professions and their regulatory authorities for each Member State.

Available at (in English only): https://ec.europa.eu/growth/single-market/services/free-movement-professionals/regulated-professions-database_en

Working in Romania

Romania has opened its labour market to the Hungarian citizens, therefore they can take up work in Romania freely, without the need for any work permit. EU citizens can apply for and also take any job in Romania, except for positions in the public administration, for which Romanian citizenship is a basic requirement. The employer is required to have the employee registered with the competent employment service, and is also required to notify the Labour Inspectorate (Inspectia Muncii) about the establishment of employment relationship electronically, using the so-called Revisal platform. For further information, please visit the following link: www.inspectmun.ro

The IT sector faces the most severe shortage of professionals in Romania. There is also a high demand for qualified engineers and various trained workers. Romania continues to struggle with labour shortage in the following professions: welder, car mechanic, trained machinist able to work on CNC lathe, and forklift operator.

The employer indicates the method of applying for the job offer in the job advertisement. The CV, and in some cases the letter of commendation, forms a fundamental part of the application. This is usually followed by a personal interview.

CV

The first step of job-seeking is an appropriately compiled CV, in which the jobseeker summarises all the information that could be necessary for a successful application, in the form of a short document. Since the employers do not spend much time with reviewing a single CV in details, it is recommended to prepare a well-structured, eye-catching CV that can be overviewed quickly. The recommended length of the CV is one or two pages of A4 size, and it must include the following: the jobseeker's personal data, professional experience, qualifications, language knowledge and other skills. In addition, it is highly recommended to attach a (not private) photograph of good quality thereto, since most employers require a CV with photograph. It is recommended to choose the standard EU CV format, the Europass, which anyone can prepare by using an online editing interface, available at:

EUROPASS Romania: www.europass-ro.ro
EUROPASS Hungary: www.europass.hu/europass-oneletrajz

The Europass CV template is not frequently used in Romania, though it is recommended to use it when preparing the CV. It is typically

used by more highly qualified job applicants; those who are less qualified are less enthusiastic, because they find it too long and complex.

Employment contract

Working in Romania always requires the signing of an employment contract, which can be signed for an indefinite or definite term. An employment contract for a definite term may be concluded for a maximum of 12 months, which can be extended to 36 months in some cases. The employer prepares and provides the contract in advance. The jobseeker can only accept or refuse the contract, therefore it is not possible to amend it during the negotiations. In some cases wage can be subject to negotiations. The most common benefits not required by the law include, for example, accommodation or the use of company car, mobile phone.

The employment contract must be recorded in writing, and it must include the following: start date of work, position, place of work, wage, probation period (if any), and term of contract (definite/indefinite).

Working hours

Full-time employment means 8 working hours a day, and 40 hours a week. Regarding part-time employment, at least 2 working days or 10 working hours a week are expected. According to the law, weekly working hours are limited to 48 hours, including any overwork.

Minimum wage

The minimum wage of monthly paid employees is RON 1,250 (gross amount).

Termination of employment relationship:

The employment relationship terminates in the event of the employee's death, the employer's termination without a legal successor, or if the employment contract expires (if concluded for a definite term). The employment relationship also terminates if the employer is transferred to an employer governed by the Act on the Legal Status of Civil Servants or the Act on the Legal Status of Public Employees, since this means a change in the legal status.

The following conditions must be met when submitting a request for unemployment benefits: the person concerned has a 12-month employment relationship in the last 24-month, no unemployment aid was provided to him/her during that period, has no income – or if he/she has, it does not exceed the amount of unemployment aid –, and he/she has not reached the official retirement age. The period for which the unemployment aid is disbursed depends on the length of the employment relationship.

Written request for the disbursement of unemployment allowance

A frontier worker (who was engaged in his/her professional activity in a Member State other than the country of residence, and to where he/she returned at least once a week) has to request the disbursement of unemployment allowance and the registration as a jobseeker in the country of residence. The place of residence shall mean the centre of personal interests, which is not always the same as the permanent residence.

Social security

Every insured person is entitled to use the benefits provided by the Romanian health insurance system. The basis of entitlement is the payment of health insurance contribution.

Every insured person is entitled to use the following healthcare services: medical examination, prescriptions, hospital treatment.

Healthcare services

Cross-border commuters pay social security contributions in the EU country where they work, and they are registered in the social security system of this country as insured persons.

However, this does not exclude the employee's eligibility for healthcare services in the country where he/she actually lives. For this, the standard form "S1" has to be completed and submitted. This form can be obtained from the health insurance authority of the country where the employee works, and has to be submitted in the country where he/she lives.

In many countries the specific scope of healthcare services for which the employee is eligible may be affected by the length of the period in which the contributions were paid in the country concerned. The costs of services rendered by non-contracted private service providers shall be borne by the patient.

Taxation

Romania and Hungary have concluded a treaty – that is still in force – on the avoidance of double taxation (Act XCIX of 1996), under which the income earned is taxed only in one of the Member States. The wage received for work other than self-employment is taxed in Romania, if the number of worked days exceeds 183 days, or if the wage is provided by an employer registered in Romania or a site of such employer. Personal income tax: Romania applies a flat personal income tax rate of 16%. Corporate tax: the economic entities registered in Romania are subject to a corporate tax liability of 16% on their profit realised

in the course of their activity. For further information about taxation, please visit the website of the tax authority: www.mfinante.ro

Pension

From January 2009, men are required to attain the age of 63 years plus 6 months and have 12 years of employment, while women are required to attain the age of 58 years plus 6 months and have 12 years of employment. The age and years of employment required for determining the entitlement to retirement pension continuously increase until 2015 for both men and women, until 65 years and 15 years of employment are reached. In January 2009, the determination of full retirement pension requires 31 years plus 10 months of employment for men and 27 years for women. By 2015 the required period of employment will be increased to 35 years for men and 30 years for women. Persons who, compared to the period required for full pension, have at least 10 additional years of employment are entitled to early retirement pension maximum 5 years before attaining the official retirement age. For further information, please contact the National House of Pensions and Other Social Insurance Rights of Romania (CNPAS - Casa Nationala de Pensii si Alte Crepturi de Asigurări Sociale, www.cnpas.org)

Useful internet addresses, contact details

Ministry of Labour and Social Justice:
www.mmuncii.ro (→ Guide of foreign workers in Romania)

Labour organisation
www.anofm.ro

Ministry of Foreign Affairs
www.mae.ro

Education:
www.edu.ro

Collection of Hungarian links in Romania:
www.rodin.ro

The Embassy of Hungary in Bucharest:

70202 Bucharest, str.
Prof. Dr. Dimitrie Gerota 63-65.
Phone number: +40 21 312-00-73,
+40 21 311-15-42
E-mail: hunembro@ines.ro

Information about Hungary

Area: 93 030 km²

Capital: Budapest

Population: ~ 9,8 million

Language: Hungarian

Currency: Hungarian forint

Opening a bank account

The opening of a bank account requires an ID card and a residence card.

Transportation, driving licence

The driving licence obtained in Romania can be used in Hungary.

Speed limits:

- the max. permitted speed in urban areas is: 50 km/h
- the max. permitted speed outside urban areas is: 90 km/h
- the max. permitted speed on motorways is: 130 km/h

Border crossing points between Romania and Hungary (from north to south):

Csengersims-Pete, Vállaj-Csanáros, Nyírábrány-Érmihályfalva, Létavértes-Székelyhid, Ártánd-Bors, Méhkerék-Nagyszalonta, Gyula-Gyulavarsánd, Battonya-Tornya, Nagylak-Nagylak, Kiszombor-Nagycsanád, Csanádpalota-Nagylak.

Recognition of qualifications

The national centres of the EU's ENIC/NARIC network provide up-to-date information in connection with the recognition of qualifications. The contact details of the centres are available on the website www.enic-naric.net.

In the case of regulated professions, every Member State applies its own regulations.

Main phone numbers

Emergency call: 112

Police: 107

Fire service: 105

Ambulance: 104

Directory enquiry services: 11800

Regulated profession shall mean any profession the pursuit of which is made by a given country – here, by Hungary – contingent upon the possession of a specific certificate or qualification attested by a diploma. Every Member State determines the scope of regulated professions on its own. The official website of the European Commission contains a database with the list of professions determined as regulated professions and their regulatory authorities for each Member State.

Available at (in English only): https://ec.europa.eu/growth/single-market/services/free-movement-professionals/regulated-professions-database_en

Working in Hungary

Commuters are required to hold a work permit neither in Hungary nor in Romania, but legal employment requires the registration by the employer with various authorities. It is important to have a written employment contract in which the basic wage, the position and the place of work are provided. The commuter shall have the same rights and obligations as the own citizens of the Member State concerned.

The most demanded professions in Hungary are: qualified engineers and IT professionals, doctors and healthcare workers, trained workers, architects, railway workers, caterers, truck drivers.

The employer's instructions provided in the advertisement of the job vacancy determine the method of first contact. The CV, and in some cases the letter of commendation, forms a fundamental part of the application. This is usually followed by a personal interview.

CV

The first step of job-seeking is an appropriately compiled CV, in which the jobseeker summarises all the information his/her prospective employer needs, in the form of a short document. Since the employers do not spend much time with reviewing a single CV in details, it is recommended to prepare a well-structured, eye-catching CV that can be overviewed quickly. The recommended length of the CV is one or two pages of A4 size, and it must include the following: the jobseeker's personal data, professional experience, qualifications, language knowledge and other skills. In addition, it is highly recommended to attach a (not private) photograph of good quality thereto, since most employers require a CV with photograph. In the European Union, it is recommended to choose the Europass CV format, which anyone can prepare by using an online editing interface, available at:

EUROPASS Romania: www.europass-ro.ro

EUROPASS Hungary:

www.europass.hu/europass-oneletrajz

According to download figures, a higher-than-average interest in the Europass CV could be identified in Hungary in recent years. This type of CV is particularly successful among highly qualified jobseekers.

Employment contract

The employer prepares and provides the contract in advance. The jobseeker can only accept or refuse the contract, it is not possible to amend it. In some cases wage can be subject to negotiations. By the establishment of the

employment relationship, the employee becomes entitled to the benefits codified by the state: sickness and maternity or family benefits. Some employers provide further benefits to their employees. The most common benefits not required by the law include, for example, accommodation or the use of company car, mobile phone. In Hungary, the following fringe benefits are the most popular: life and accident insurance, training of employees and the reimbursement of commuting costs.

The employment contract must be recorded in writing, and it must include the following: start date of work, position, place of work, wage, probation period (if any), and term of contract (definite/indefinite).

Working hours

In Hungary, the standard working hours are limited to 40 hours a week; for two-shift workers to 38 and ¾ hours a week, while for three-shift workers to 37 and ½ hours a week.

In addition, part-time jobs are also offered, in most cases with 4 or 6-hour working days. However, according to the statistics the number of part-time employees is particularly low in Hungary. With the spread of the internet, more and more people do remote work, i.e. work from home, though in Hungary the share of these workers also lags behind the European average.

Minimum wage

The minimum wage of monthly paid employees is **HUF 138 000 (gross amount)**.

The minimum wage of weekly paid employees is **HUF 31 730** for every week worked. For those paid a daily wage, the minimum amount is **HUF 6 350**, while for those paid hourly, it is **HUF 794**.

The guaranteed wage minimum from 1 January 2018 is HUF 180500 for monthly wage, HUF 41500 for weekly wage, HUF 8300 for daily wage, and HUF 1038 for hourly wage.

Termination of employment relationship

The employment relationship terminates in the event of the employee's death, the employer's termination without a legal successor, or if the employment contract expires (if concluded for a definite term). The employment relationship also terminates if the employer is transferred to an employer governed by the Act on the Legal Status of Civil Servants or the Act on the Legal Status of Public Employees, since this means a change in the legal status. If the employment relationship is terminated, the request for registration as a jobseeker and the request for job-seeking allowance may be submitted from the day following the date of termination at the employment department of the district office competent according to the permanent residence or place of abode – or in the lack thereof, the place of accommodation.

Termination of employment relationship, request for job-seeking allowance

The frontier worker has to request the disbursement of unemployment allowance and the registration as a jobseeker in the country of residence.

Severance pay

Pursuant to the Labour Code, the minimum severance pay requires at least 3 worked years. The amount of severance pay depends on the length of the employment relationship:

- for at least three years, one-month
- for at least five years, two-month
- for at least ten years, three-month
- for at least fifteen years, four-month
- for at least twenty years, five-month
- for at least twenty-five years, six-month

Starting a business in Hungary

The following links help in starting a business in Hungary:

www.cegkozlon.hu (important announcements and notices for economic entities);

www.e-cegjegyzek.hu/info/page/ceginfo (request for company registries, company extracts),

<http://www.allamkincstar.gov.hu/cikk/864> (information about the payment of fees and disclosure fees in electronic company registry court proceedings).

Social security

Every person working in Hungary must have a social security ID number ("TAJ" number), which is requested by the employer for the insured citizen of another EU Member State from the health insurance fund within three working days from the date of starting the employment, by using the form provided. The healthcare services are available with the "TAJ" card. It is also important that the establishment and termination of employment relationship must be reported by the employer to the authority.

Contact details of the National Health Insurance Fund of Hungary: <http://www.neak.gov.hu/>

Healthcare services

Cross-border commuters pay social security contributions in the EU country where they work, and they are registered in the social security system of this country as insured persons.

However, this does not exclude the employee's eligibility for healthcare services in the country where he/she actually lives. For this, the standard form "S1" has to be completed and submitted. This form can be obtained from the health insurance authority of the country where the employee works, and has to be submitted in the country where he/she lives.

In many countries the specific scope of healthcare services for which the employee is eligible may be affected by the length of the period in which the contributions were paid in the country concerned. The costs of services rendered by non-contracted private service providers shall be borne by the patient.

Taxation

People working in Hungary shall have a tax ID number. This number is requested by the employee from the tax authority, by using the provided standard form. Based on this request, the state tax authority determines the private individual's tax ID number, and issues a tax ID card with this number thereon within 15 days.

Website of the National Tax and Customs Administration of Hungary: www.nav.gov.hu

Retirement age

At least 20 worked years are required to be entitled to full retirement pension. The retirement age is determined in Hungary as follows:

- those who were born in 1954 become entitled to retirement pension on the 183rd day after attaining the age of 63;
- those who were born in 1955 become entitled to retirement pension on the day attaining the age of 64;
- those who were born in 1956 become entitled to retirement pension on the 183rd day after attaining the age of 64;
- those who were born in 1957 or later become entitled to retirement pension on the day attaining the age of 65.

Women are entitled to become retirement pensioners after 40 years of employment.

Useful links and contact details

General information:
www.magyarorszag.hu

Ministry of Interior:
www.kormany.hu/hu/belugyminiszterium

Ministry of Foreign Affairs and Trade:
www.kormany.hu/hu/kulgaszdasagi-es-kulugyminiszterium

National Health Insurance Fund of Hungary:
<http://www.neak.gov.hu/>

Immigration and Asylum Office:
www.bmbah.hu/

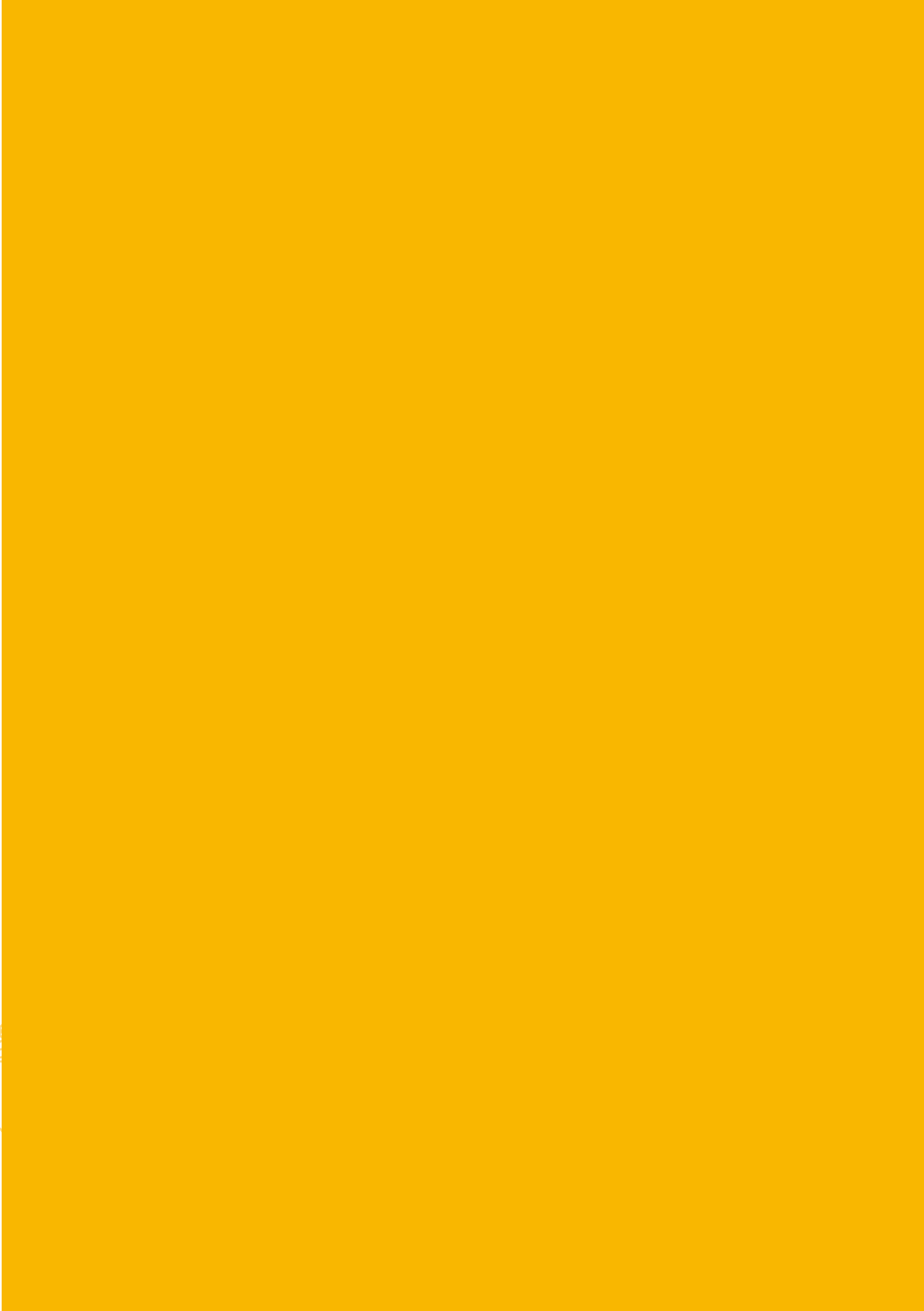
National Tax and Customs Administration of Hungary:
www.nav.gov.hu

The Embassy of Romania in Budapest:

H-1146 Budapest, Thököly út 72.

Phone number: +036 1 384 8394,
36 1 384 7689

E-mail: postmaster@roembud.axelero.net,
Web: www.mae.ro

PÉNZÜGYMINISZTERIUM

Kiadó:
Pénzügyminisztérium
Foglalkoztatási Szolgálat Főosztály
EURES Nemzeti Koordinációs Iroda
2018.

